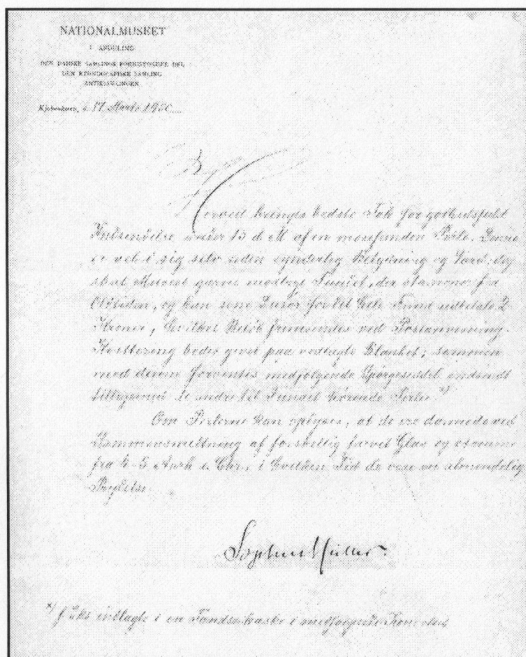
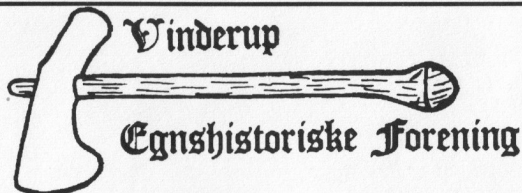


Arkiv Nyt



Brev fra Sophus Müller til lærer Lund.
Se side 6.

April 1998

Bestyrelse og udvalg
Side 2

Til medlemmerne
Side 3

Møder og arrangenter
Side 4

**Lån af Kirkebøger og
Folketællinger**
Side 5

En historie fra Sevel
Side 5

**Lidt om lærer Lund,
Ejsing**
Side 6

Sommerudstilling 1998
Side 9

Regalskibet Wasa
Side 10

**Et tilbud til Arkivets
brugere.**
Side 12

**Egnshistorisk Arkiv,
Vinjes Torv 1
7830 Vinderup
Tlf. 97 44 29 98**

Åbningstider:
Tirsdag 15.00 - 17.00
Onsdag 15.00 - 17.00
Torsdag 9.00 - 17.00

Bestyrelsen

Formand

Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel Tlf. 97 44 80 98

Næstformand og sekretær

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup Tlf. 97 45 22 27

Kasserer

Jens Peder Hedegård, Solparken 2, Vinderup Tlf. 97 44 19 60

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Arne Christensen, Lindbjergvej 8, Handbjerg Tlf. 97 46 14 44

Christian Vestergaard, Sevelvej 38, Vinderup Tlf. 97 44 10 63

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Suppleanter:

Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Mads Bøge, Skrænten 8, Sevel Tlf. 97 44 82 68

Ejnar Buhrkal, Vindelevgaard 79, Vinderup Tlf. 97 44 20 05

Faste udvalg

Arkivudvalg

Fmd. Johannes Mikkelsen, Klostervej 16, Sevel Tlf. 97 44 80 98

Bodil Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, Vinderup Tlf. 97 44 21 54

Bodil Frederiksen, Birkevej 9, Vinderup Tlf. 97 44 19 90

Mødeudvalg

Fmd. Jens Peder Hedegård, Solparken 2, Vinderup Tlf. 97 44 19 60

Arne Christensen, Lindbjergvej 8, Handbjerg Tlf. 97 46 14 44

Christian Vestergaard, Sevelvej 38, Vinderup Tlf. 97 44 10 63

Søren Møller, Pilevang 1, Sevel Tlf. 97 44 84 41

Daglig leder

Gunnar Hallum, Søvejen 24, Herrup Tlf. 97 45 22 27

Arkiv Nyt

Udgives af Vinderup Egnshistoriske Forening, Vinjes Torv 1, Tlf. 97442998

Redaktør: Kurt Guldbæk, Hasselholtvej 4, 7830 Vinderup Tlf. 97442154

Alle bidrag til bladet sendes til ovennævnte eller Arkivet.

Udkommer 2 gange årligt, April-Maj og September-Oktober.

Til medlemmerne.

Sevel i april 1998.

Med dette halvårige brev skal der herved bringes nogle oplysninger fra Arkivet siden sidst. Ligesom vi oplevede en god sommer, har dette milde vintervejr vel sat rekord for flere årtier.

Hvis vejret har haft indflydelse på besøgstallet her i vinter er det i positiv retning da der har været rigtig mange besøgende, ikke alene fra omegnen, der kommer flere fra hele landet. Når man finder ud af at vi faktisk har et godt Arkiv er der rigtig mange slægtsforskere fra alle egne af landet som søger hertil. Det skyldes nok også at vores EDB system bliver udbygget, for det er jo ikke et ualmindeligt syn at der kommer besøgende der selv har deres PC'er med hvor de har hele deres slægter samlet.

På generalforsamlingen i Marts skete der ingen forandring, bestyrelsen forsætter uændret ligesom arkivudvalget er uforandret. Derfor vil den hidtidige linje, som foreningen har ført med det formål at formidle og udbrede vort kendskab til egnens historie og gennem vore mødeaftener og udflugter være med til at samle vore medlemmer så vi jævnligt mødes, blive videreført.

Det frivillige arbejde som bliver udrettet af medlemmerne er utrolig vigtigt for Arkivet; er der nogen som har tid og lyst er der altid brug for flere. Vi har bl.a. masser af avisudklip som vi gerne vil have ordnet. Det fortæller Bodil Frederiksen om andetsteds i bladet.

Andet sted i bladet vil I se noget om vore arrangementer, flere af dem er også med i turistforeningens "Gå, Søg og Sans".

I mange år har Arkivet været lukket i sommerferien, det vil sige i juni, juli og august måned, dette skyldtes, at Arkivet i nogle år var udlånt til Turistforeningen i sommerperioden samt at vi i de seneste år har haft vore sommerudstillinger.

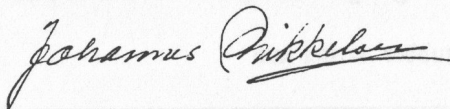
Vi har drøftet det i bestyrelsen og mener, at det er relevant også i sommertiden at have åbent nogle timer hver uge. Arkivet vil i så fald nok blive bemandet af bestyrelsesmedlemmer og andre som har kendskab til Arkivets funktion. En eventuel udvidet åbningstid i sommerperioden vil ikke komme med i de annoncer, som allerede er i diverse blade, men vil kunne læses i dagspressen.

Vedrørende fastansat arkivmedarbejder:

Efter at vor daglige leder gennem mange år, Jette Guldhammer, sagde op pr. 1. februar dette år, har Gunnar Hallum været konstitueret som daglig leder.

Bestyrelsen forventer, at en ny leder vil kunne tiltræde første september eller før, stillingen vil snart bliver opslået med annoncering i de lokale blade.

Hermed ønsker vi alle en rigtig god arkivsommer.



Møder, arrangementer, ture m.m. i 1998 Hvor intet andet er nævnt er mødested Arkivet, Vinjes Torv 1, Vinderup.	
Onsdag d. 13. Maj. kl. 19.00	Vi tager på sommerudflugt til brunkulslejerne. Nærmere i Vinderup Avis 6. Maj Medbring kaffe.
Onsdag d. 17 Juni kl. 19.30	Vi besøger Handbjerg Hovgaard og Ungdomsskolen og ser bl.a. på voldgravenes udgravning. Medbring kaffe
Onsdag d. 22. Juli kl. 19:30	Sommermøde hos Anna og Aksel Nielsen, Sevelskovbyvej 11. Gunnar Mundbjerg fortæller videre fra sidste sommermøde. Medbring kaffe.
Onsdag d. 5. Aug. kl. 19:30	Aftentur til Hjerl Hede. Museumsinspektør Linde fortæller bl.a. om præstegården. Medbring Kaffe Mødested: P-pladsen ved Hjerl Hede
Onsdag d. 16. Sep. kl. 19:30	Museumsinspektør Poul Buskov fortæller om Hjerl Hede's status og fremtidsplaner. Medbring Kaffe
Onsdag d. 14. Okt. kl. 19:30	Johannes Mikkelsen fortæller om Arkivar P.K. Hofmansens liv og virke. Medbring Kaffe
Onsdag d. 25. Nov. kl. 19:30	Aftentur til Holstebro Museum med bus. Af fra Sevel kl. 18:45 og P-pladsen ved Brugsen i Vinderup kl. 19:00. Se også annonce i Vinderup Avis
Onsdag d. 9. Dec. kl. 19:30	Advent og Julemøde ved Pastor Inge Bøjsen. Medbring kaffe.

Bogsalg på Arkivet.

Ryde Sogn 1796 - 1996	345 Kr
Herrup Kirke 75 år	98 Kr
Herrup Skole gennem 90 år	65 Kr
"står om end tårnene falder" (Trandum Kirke)	60 Kr
Af Handbjerg Kirke og sogns historie	98 Kr
An Trængsel hinne dreng	50 Kr
Af hjertets lyst	75 Kr

Vi har på Arkivet stadig nogle eksemplarer af Arkivar P.K. Hofmansens skrifter om egnen.

'Sevel Sogn' og 'Stubber' koster kun 35 Kr /stk

Lån af kirkebøger fra hele Ringkøbing Amt.

Arkivet er medlem af SLA's (Sammeslutningen af Lokal Arkiver) lokalafdeling for Ringkøbing Amt og nyder som sådan godt at en ny lånetjeneste.

Lokalafdelingen har hjemkøbt mikrokort af alle tilgængelige kirkebøger fra alle de sogne, der i dag indgår i Ringkøbing Amt.

Disse mikrokort med kirkebøgerne kan Arkivet låne i indtil 1 måned, dog skal vi altid låne et helt sogn ad gangen.

På Arkivet har vi en fortegnelse over alle de pågældende kirkebøger. Snak med Gunnar Hallum om hvilke du gerne vil låne, så sørger han for at hjemlåne dem.

Kortene kan ikke lånes med hjem, men skal benytte på Arkivet.

Ud over kirkebøgerne har vi på Arkivet en ret stor samling af folketællingerne fra alle sognene i kommunen, enten på mikrokort, som fotokopier eller afskrifter.

De fleste af disse folketællinger er desuden indskrevet på EDB og derefter igen udskrevet på papir. Disse udskrifter indeholder almindeligvis bagest et index med henvisning til alle navnene i den pågældende folketælling. Nogle få af de nyere har desuden også medtaget fødested og gårdsnavne i index.

En historie fra Sevel

(Lemvig Avis, 26. september 1868)

Fra Holstebro meddeles:

For nogen tid siden modtog Herredskontoret her anmeldelse om, at en mand fra Sevel, som vendte hjem fra markedet her i byen d. 15. om natten kl. 1, på landevejen i en øde hedeegn, var blevet overfaldet af to personer, som havde kastet ham til jorden og med magt frataget ham et pengebeløb af omtrent 70 Rd.

Politiet såvelsom folk i Sevel alarmeredes selvfølgelig over denne begivenhed og foranstaltning til røvernes efterlysning blev straks truffet.

Den overfaldne blev indkaldt til retten for at afgive nærmere forklaring. Men da han under dette forhør udviklede sig i modsigelser og debiterede en mængde usandsynligheder, opstod der mistanke om, at anmeldelsen var falsk og efter et meget langt forhør, hvorunder den pågældende først længe vedblev sin anmeldelses rigtighed, vedgik han tilsidst, at den fra ende til anden var opdigtet og oprindeligt kun fortalt som spøg, men siden gentaget og udsmykket indtil den var færdig og han måtte da efter fleres opfordring, selv aflevere den færdige historie til øvrigheden, for ikke at gøre sig selv til løgner ligeoverfor sine sognefolk.

Han vil nu blive straffet for sin falske angivelse.

G.H.

Lidt om lærer Lund fra Ejning.

Det efterfølgende citat er fundet i Ejning Skoleprotokol fra slutningen af 1. verdenskrig. Det er skrevet af lærer Kristian Madsen Lund lige inden han forlod embedet.

Før jeg forlader Ejning Lærer og Kirkesangerembedet ønsker jeg at nedskrive enkelte Data om min Gerning her.

Den 6te August var det 37 Aar siden jeg blev kaldet til Embedet her. Da jeg tiltraadte embedet var der her omkring Skolen, kun Sandbakker med Klittag og flyvesand og saa godt som ingen Have. Jeg fik straks anlagt Have og beplantet Bakkerne med Bjergfyrrer og Gran, der med Tiden dannede et godt Læ, saa Skolen efterhaanden kom til at ligge lunt. Den gamle Have syd for Vejen, der hidtil havde ligget ud til Græsningen kom under Havekultur og en Del Frugttræer plantedes. Det var i det hele en fattig Egn, der dog var i Opkomst, da man havde fundet Mergel og begyndt at opdyrke og forbedre de store Kærstrækninger der fandtes, saa Beboerne nu er gennemgaaende velstillede og oplyste Folk. Udover den egentlige Skolegerning arbejdede jeg først paa at faa oprettet et Sognebibliotek, der dog i de senere Aar er gaaet ind ligesom jeg i forbindelse med adskillige interesserede unge familier fik oprettet en Foredragsforening, hvor vi fik foredrag af flere af Højskolens bedste Mænd ligesom jeg læste gode Værker op ved vore Sammenkomster, der havde jævn tilslutning særlig fra Skolekredsen, hvor der fandtes flere højskoleinteresserede unge Familier.

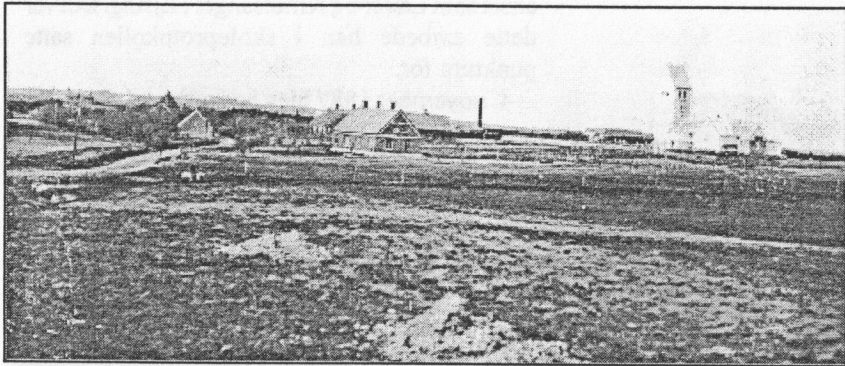
Da jeg kom til Ejning brugtes endnu Kingos Salmebog fra 1699 som Kirkesalmebog og jeg savnede meget de nyere Salmer af vore nye Salmedigtere, jeg var vant til. Vi fik snart et Par smaa tillæg indført og senere Konventsalmebogen, hvis Indførelse dog maatte gaa til Sogneafstemning. 19 fik vi ved private Bidrag et smukt Orgel i Kirken.

Jeg havde i flere Aar lidt en Del af Halskathar og Bronchitis og i Vinteren 1916-17 maatte jeg antage min Søn Alfred Lund som vikar og da han fik Plads ved Københavns Kommuneskolevæsen maatte jeg holde Hjælpelærer.

Jeg besluttede da at ansøge om Afsked, da jeg altid har holdt paa, at man skal trække sig tilbage for yngre Kræfter, naar man ikke længere er i fuldt Arbejdskraft. Jeg fik min Ansøgning bevilget og har faaet Afsked fra 1. November d. A. Det var vor Mening at ville været til København, men paa Grund af Krigsforholdene har vi ikke kunnet faa nogen lejlighed og vi flytter saa til Kærehave ved Ringsted. Den 23 Oktober havde Beboerne indbudt os til en Afskedsfest i Forsamlingshuset, der var overordentlig smukt pyntet og der overrasktes os et smukt Bæger af Sølv med Indskription samt en betydelig Pengesum. I det hele en enestaaende fornøjelig Sammenkomst med Vennerne -C150- trods det vemodige ved Tanken om Afrejsen.

Ejning Skole d. 24 Oktober 1918

K. Lund.



Så bart var der omkring Ejsing Skole før Lund fik sat gang i plantningen.
Billedet er nok fra ca. 1890.

Kristian Madsen Lund er født 25. maj 1852 i Vester Lund i Ferring, hans forældre var gmd. Mads Lund og hustruen Edel Damsgaard.

I 1876 blev han færdiguddannet som lærer og havde derefter ansættelse ved Gandløse Friskole. Han ville åbenbart gerne tilbage til hjemegnen igen, for kort efter får han et vikariat ved Harboøre Søndre Skole og derefter ved Ferring Skole.

I tre år var han hjælpelærer i Hjerm Østre Skole før han 6. August 1881 blev



Skolebilled fra Ejsing 1910-11. Midt øverst, halvvejs i profil, lærer Kristian Lund.



Udsnit af skolebilledet.

ansat som Lærer og Kirkesanger i Ejning. Det var dette embede han i skoleprotokollen satte punktum for.

4. november 1887 blev han gift med den 14 år yngre Marie Vestergaard fra Nørhø. De fik aldrig selv børn men adopterede sønnen Alfred.

Som Lund bemærker i protokollen kunne de ikke komme til København i første omgang, de flyttede til Kærehoved Husmandsskole hvor hustruens broder Nielsen-Klodskov var forstander.

Efter kort tids ophold i Kærehoved lykkedes det at komme videre til København. Måske har de ikke fundet sig til rette i hovedstaden, for de boede der kun kort tid.

De vendte derefter tilbage til hjemegnen og købte et hus kaldet "Ly" i Vinderup. Her døde

Kristian Lund 24. August 1929, 77 år gammel.

Kristian Lund nævner det ikke i protokollen, men faktisk havde han en sideaktivitet, der ikke var uden betydning for hans sognefæller: han var behjælpelig med at indsende oldsager fundet i sognet til Nationalmuseet, sørge for oplysninger om fundene samt udbetaling af dusør til finderens.

Desværre har vi ikke kopier af de breve med oplysninger om fundene som lærer Lund skrev til Nationalmuseet, men vi har på Arkivet 10 de efterladte takkebreve fra Nationalmuseets grand old man, Sophus Müller, til lærer Lund. De spænder fra 1900 til 1910, men i andre kilder ses det, at han i hvert fald i 1895 indsendte genstande.

De to flotteste fund fra oldtiden fundet i Ejning, et bronzesværd med guldindlæg fundet i 1905 og en fingerring af guld fundet i 1907 blev indsendt af Lund.

Det fremgår af brevene, at skrædder Jensen, finderens af bronzesværdet, ikke var tilfreds med dusøren fra Nationalmuseet. Tilsyneladende har en anden person fortalt skrædderen, at han ville give meget mere for sværdet end skrædderen havde fået af Nationalmuseet, hvilket har fået skrædderen til at beklage sig. Nationalmuseet ændrede dog ikke ved størrelsen på dusøren, 10 kr for metalværdi og 60 kr i dusør. Til sammenligning kan oplyses, at en lærerløn dengang var ca. 600 Kr årligt.

Nationalmuseet var tilsyneladende godt tilfreds med Lunds måde at ordne sagerne for dem på, de flerdobler nogle gange det beløb han har haft i udgift ved indsendelserne. Ligeledes henvender de sig i hvert fald i mindst et tilfælde til Lund for at få ham til at fremskaffe yderligere oplysninger om fund, der ikke er afleveret af ham.

KG

Sommerudstillingen 1998

Vi er i gang med årets sommerudstilling på arkivet. Navnet på årets udstilling bliver:

"Slægtsforskning - Hobby og husfild".

På arkivet vil vi forsøge at vise folk hvordan man går i gang med slægtsforskning og hvilken muligheder der er på vort lokale arkiv.

- Hvad er det vi har på hylderne.
- Lave et hygge hjørne hvor hvor man kan se gamle billeder og snakke om dem. Der er altid en fra arkivet til stede der gerne vil deltage i snakken.

Mandag d. 27/4 mødtes en lille flok hobbyfolk, på arkivet for at drøfte hvordan vi griber udstillingen an.

- Aksel Jensen fra Herrup, som laver børnemøbler.
- Henning Jensen fra Vinderup, der laver små kopiér af rigtige lastbiler.
- Nørkleklubben, der mødes på Aktivcenteret, hvor de syer børnetøj som siden bliver fordelt af Røde Kors.
- Hatteforeningen syer hatte og tager til forskellige arrangementer med hatte på. Så det kan da godt være at vi skal have hat på til åbningen af udstillingen.
- Kniplepigerne fra aktivcenteret vil vise hvad de formår og det er ikke så lidt.
- Gustav Lind fra biavlerforeningen vil vise ting man bruger til bier, bl. a. en gammel honningslynge, måske kommer der en rigtigt bifamilier på besøg.
- Kristian Vestergård vil lave en lille udstilling om de mange forskellige husflidskoler der har været i omegnen, samt lidt af det de lavede på dem.
- Arne Christensen vil udstille malerier og sit egen våbenskjold, desuden modellen af det gode skib Vasa som han fortæller om her i bladet.

Jeg tror helt bestemt at vi får alletiders udstilling i år med mange forskellige spændende ting. Måske finder man en idé til noget, man selv kan gå i gang med til vinter.

Bodil Møller

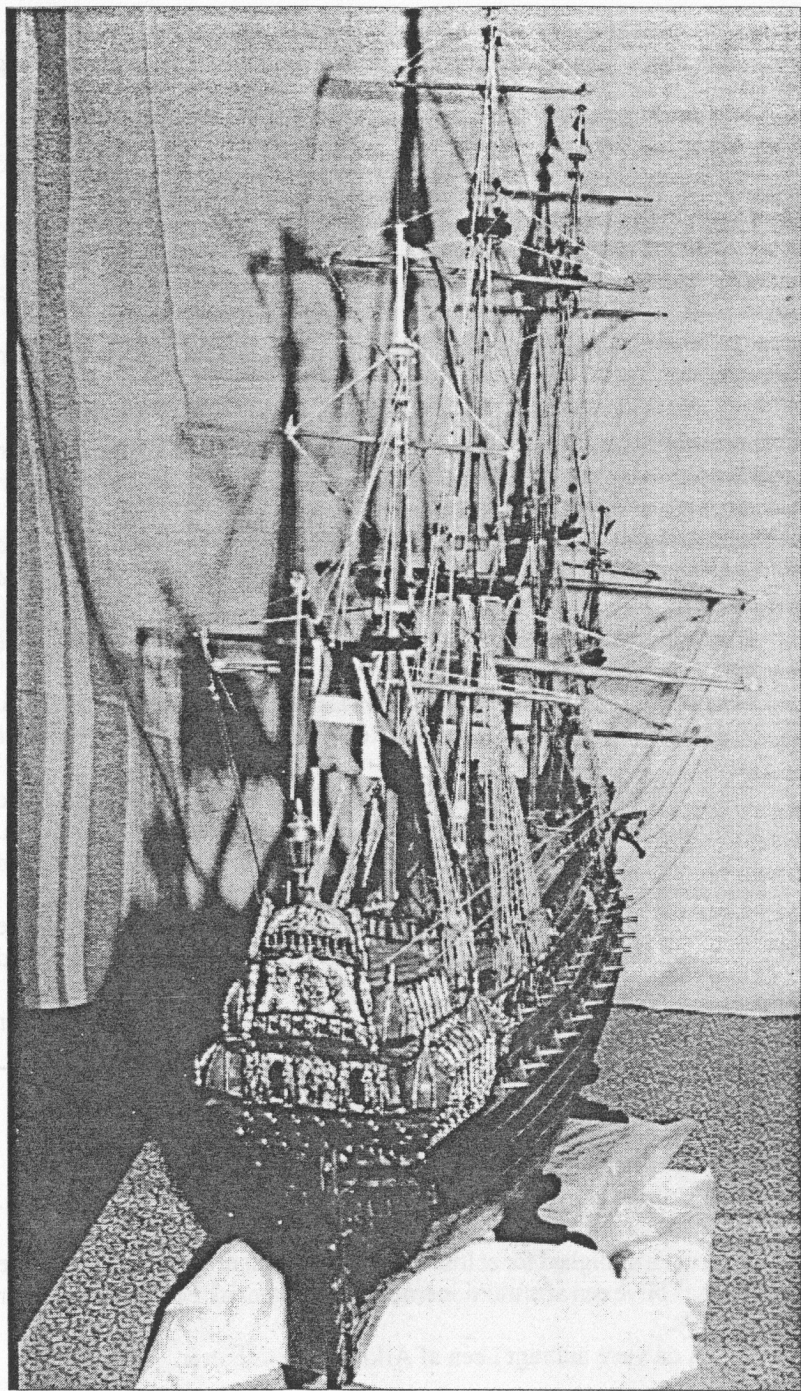
Modellen af Wasa.

Ovenfor bringer Arkivnyt et foto af en model af dette stolte skib.

Dette modelskib der er bygget af Arne Christensen i Handbjerg, er ca. 105 cm. lang, 85 cm. i højden og 36 cm. i største bredde.

Hvis der gives en mulighed for at løse transportproblemer m. v. vil denne flotte model af "Wasa" blive een af attraktionerne på Egnshistorisk Forenings sommer udstilling i 1998.

Modellen vil da være anbragt i een af Arkivets glasmontrer. Kurt G.



Regalskibet Wasa.

Det er blevet mig overdraget at give en kort beskrivelse af "Wasa", men ud fra en meget interessant og udførlig artikel paa engelsk, blev dette alligevel lidt vanskelig.

I begyndelsen af 1600-tallet besluttede Svenskerkongen, Gustav 2 Adolf at lade bygge et krigsskib, der tillige skulle fungere som Kongeskib.

Skibet skulle i pragt overgaa alt hvad der tidligere var bygget af skibe.

Til at forestaa dette prestigebyggeri blev der til Stockholm indkaldt den hollandske skibsbygmester, Hendrik Huibertsz de Groot, men det var dog Majestæten himself der dikterede skibets udformning.

Skibets længde var 65 m, stormastens længde var fra køl til top 49 m, det totale sejlareal var paa 500 m², vægten var paa 1400 tons og en besætning paa ca. 700 mand skulle betjene skibet. Disse maal med forbehold af, at den engelske artikel er forstaaet ret, men mit eget ret gode kendskab til "Wasa" er ogsaa taget i brug.

Skibet blev bestykket med 64 kanoner paa 2 dæk, men efterhaanden som skibsbygningen skred frem, saa beordrede Kongen at der skulle læsses mere og mere pragt paa skibet. Denne pragt kom med tiden til at bestaa bl.a. omk. 700 udskaarne og forgyldte ornamenten og statuer af mænd og kvinder og mange af statuerne var i legemshøjde. Disse pragtstykker var anbragt baade uden- og indenbords paa skibet.

"Wasa" fik en høj og imponerende agterstavn der bar en stor gengivelse af Sveriges Rigsvaaben, - et enestaaende flot stykke billedskærerarbejde. Men desværre havde skibet ogsaa faaet en ret flad køl, - med dette i forbindelse med den høje agterstavn kom det til at staa klart for skibskyndige, at "Wasa" ville blive et meget lidet sødygtigt skib.

Der rejste sig ogsaa en politisk storm over de omkring sig gribende udgifter til det store skibsbyggeri, men alle stod sig, - som det var paa den tid, - bedst ved, at efterkomme de kongelige ordrer.

D. 10 Aug. 1628 oprandt saa dagen for "Wasa"s jomfrurejse. Til stede var Honoratiores som General Wallenstein, Hertugen af Mecklenburg m.fl., og flere orkestre spillede. Men det, der skulle have været en svensk triumf endte som en tragedie af katastrofal omfang.

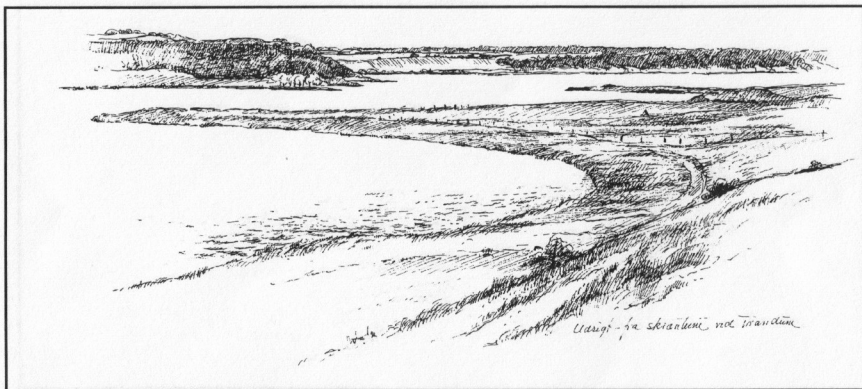
Efter 20 minutters sejlads ramte en sidevind skibet som da kæntrade, vandet fossede ind af de aabne kanonporte, og "Wasa" sank paa 32 m. vand nær indsejlingen til Stockholms havn, og de fleste ombordværende druknede. Alt dette var forarsaget af den fejlslagne konstruktion, og "Wasa" kom saa til at ligge paa dette sted i 300 aar.

I de nærmeste aar derefter lykkedes det, ved hjælp af primitive dykkerklokker, at hæve en del kanoner m.m., hvorefter "Wasa" med nutidens moderne teknik blev hævet i 1959 og bragt i tørdok hvor det blev konserveret og restaureret tillige med de mange statuer der blev fundet i og ved skibet. Disse ting var for det meste i god behold, og de er i dag af en betydelig kunstnerisk værdi. Skibet er nu udstillet paa

"Wasa" museet ved Stockholms' havn.

I stedet for de obligatoriske pilgrimsrejser til sydens sandstrande, kunne det være en ide for de mange rejselystne danskere, at tage til Egnshistorisk Arkiv for at bese den flotte model af "Wasa" og herefter give sig selv den oplevelse at rejse til Stockholm for at studere forholdene, ombord paa et skib fra 1600-tallet, - og saa tillige glæde sig over, at "Wasa" nu er sikret for eftertiden.

Årne Christensen



Udsigt fra skrænten ved Trandum Skovby.

Et tilbud til Arkivets brugere.

Med henblik på vinterhalvårets arbejde på Arkivet har vi en del opgaver på ønskeseddelen.

Bl.a. har vi en masse avisudklip og billeder, som vi meget gerne vil have mere orden på.

Vi har tænkt os, om der var basis for en ugentlig eftermiddag i Arkivets åbningstid, ca. 3 timer, hvor vi med frivillige medhjælpere kan få noget fra hånden under hyggelige former og hvor der også kan blive tid til en kop kaffe.

Hvis du er interesseret, hører vi meget gerne fra dig.

På Arkivudvalgets vegne.

Bodil Frederiksen.